Wikipedia

Zeeuws

Området der zeeuws brukes i det nederlandskspråklige området

Zeeuws (*Zeêuws* på dialekten, *Zeeuws* på nederlandsk) er navnet på en gruppe dialekter i det sørvestlige Nederland, hovedsakelig i provinsen Zeeland. Dialektene på Goeree-Overflakkee i provinsen Zuid-Holland regnes for å høre til zeeuws, mens det som snakkes i Land van Hulst og i en smal, sydlig del av Land van Axel regnes for å høre til østflamsk. Dialektene i restene av Zeeuws-Vlaanderen regnes som zeeuws selv om de er så avvikende at de også kan kalles *vestflamsk*. Selv om zeeuws og vestflamsk i første omgang høres forskjellige ut, er de internt beslektet med hverandre takket være at de har utviklet seg på en lik måte. Enkelte plasserer zeeuws i vestflamsk. Faktisk kan man si at zeeuws og vestflamsk flyter over i hverandre. Disse årsakene gjør at dialektene kan behandles som et språk.

Generelt sett regnes altså zeeuws som en dialekt. De største forskjellene fra nederlandsk ligger i uttale, men også grammatikken og vokabularet skiller seg tydelig fra nederlandsk. Dette gjør det vanskelig for uøvede brukere av nederlandsk å forstå hva som sies eller skrives.

Innhold

Navn

Navnet *zeeuws* er gammelt, ordet kommer fra middelalderen og er selv et dialektord fra Sørvest-Nederland. En tidlig skriftlig kilde der ordet er brukt er i et dikt om Sankt Fransiscus' liv, skrevet av dikteren Jacob van Maerlant som levde fra ca. 1225 til ca. 1300. Det er flere andre mulige navn for dialekter i området. Det kan vise til region (*Walchers*, *Zuud-Bevelands*) eller bosted (*Oôskappels*, *Eintjessands*). Denne tradisjonen har antagelig røtter i at man mener at hver enkelt landsby har en egen dialekt, og at det skal være vanskelig å forstå innbyggere fra en landsby lenger borte. Mange mener selv at *zeeuws* ikke er én dialekt men flere. En innbygger på Goeree-Overflakkee vil kalle sitt språk *goerees* eller *flakkees* og ikke zeeuws. Fra gammelt av kaller Zeelands innbyggere språket de bruker «boers» (bondsk) og nederlandsk «(op z'n) burgers» (by-språk), men disse navnene brukes mindre og mindre.

Opprinnelse

Zeeuws er et regionalt overgangsspråk som befinner seg mellom hollandsk og vestflamsk. I middelalderen og tidlig moderne tid var Zeeland et område som vekselvis falt under greven av Holland og greven av Flandern, og området ble dermed påvirket av begge. De ulike dialektene viser klart en gradvis økning av hollandske elementer jo lengre nord man kommer, likevel er zeeuws ganske sammenhengende og enkelt å avgrense takket være fjordene som er sterke isoglosser.

Dialekter

Provinsen Zeeland består av flere (tidligere) øyer og halvøyer samt fastland langs grensen mot Belgia. Øyene og halvøyene var forholdsvis isolert frem til Deltaprosjektet, som forbinder mange av øyene med hverandre via diker, ble påbegynt. Takket være isolasjonen kan man grovt sett si at det er en dialekt per øy.

Zeeuws og hollandsk har et dialektkontinuum. Dette er tydeligst på øyen Voorne-Putten i Zuid-Holland. Til og med i rotterdamsk kan trekk fra zeeuws gjenkjennes. Med hensyn til dialekten øst for Zeeland, brabantsk, er ikke dette tilfelle. Grensen mellom provinsene Zeeland og Noord-Brabant er en av de sterkeste isoglossene i Nederland. Bare i landsbyene Oud-Vossemeer (Tholen kommune i Zeeland) og Nieuw-Vossemeer (Steenbergen kommune i Noord-Brabant) kan man se at dialektene har påvirket hverandre.

De ulike dialektene er tydelig ulike, men forskjellene er ikke store. For eksempel utelater ikke dialekten på Goeree-Overflakkee h'en, noe zeeuws gjør, mens dialektene på Walcheren og Zuid-Beveland har ord med umlaut der de nordligere dialektene mangler dette, som for eksempel i ordet for smør: *beuter* [bøtər] og *boter* [botər]. På en øy finnes også forskjeller mellom de ulike (tett-)stedene. Beboere på en øy kan ofte skille dialektene i de ulike landsbyene på den fra hverandre selv om utenforstående ikke hører noen forskjell.

I regionen Zeeuws-Vlaanderen finnes mange dialekter som ikke faller innenfor definisjonen for zeeuws. Disse deles inn i vest- og østflamsk. De vestflamske dialektene i denne regionen klassifiseres ofte likevel som zeeuws.

Språkhistorie

Langs hele den nederlandske og vestflamske kysten snakket man kystgermansk (ingvaeonsk) i den tidlige middelalderen. Dette var en gruppe av germanske språk der bl.a. frisisk hørte til. Under merovingernes styre, og helt sikkert under karolingernes, begynte det frankiske språket å bli utbredt i områder som frankerne hadde erobret og frankernes språk fortrengte det lokale språket. Dette fant tidlig sted i provinsen Zeeland. Fremdeles finnes kystgermansk substrat i dialekten, muligens blant annet takket være tilknytningen området hadde og har med Holland.

Senere i middelalderen ble Flandern det viktigste området i Nederlandene og språket i regionen ble påvirket av det flamske språket. Utviklingen som fant sted innen språket her ble i varierende grad spredt til resten av Nederlendene. De viktigste forandringene var at *-ft* gikk over til *-cht*, og den konsekvent brukte [u:] (IPA [uː]) gikk over til [y:] (IPA [yː]). Dermed uttales det nederlandske ordet for mave, «buik» (*bæuk*), i Zeeland som *buuk* [byːk] og ikke som *boek* som i twents og limburgsk språk.

Flanderns ledende posisjon ble langsomt overtatt av Brabant i den senere middelalder. I Brabant hadde språket gjennomgått andre forandringer med hensyn til klangen av lydene: *uu* (IPA [yː]) og *ii* (IPA [iː]) ble til diftongene *ui* (au, [œi]) og *ij* (ei, [ɛi]). Av ulike årsaker ble disse endringene ikke gjennomført i zeeuws, mens forandringene raskt ble tatt opp i hollandsk. Siden denne tiden forbindes *ii*- og *uu*-klangen stadig mer med zeeuws. Zeeuws ble påvirket av hollandsk i den hollandske gullaldereren (ned.: *de Gouden Eeuw*) da Holland var den dominante regionen. Bortsett fra i byene Middelburg og Vlissingen ble dialekten ikke sterkt dreiet mot hollandsk. Hollandsk nådde nesten ikke de mer isolerte stedene, som for eksempel øyen Zuid-Beveland og Zeeuws-Vlaanderen, og avstanden mellom dialekten på disse stedene og det nederlandske standardspråket, som etterhvert vokste frem, ble stadig større. Ikke før loven om skoleplikt ble innført i 1900, snudde dette. Fra da av nærmet dialektene seg langsomt det nederlandske standardspråket, og antallet mennesker som snakket dialektene minsket tydelig, men Zeeuws er foreløpig ikke en utrydningstruet dialekt.

Er zeeuws et språk, en dialekt eller en variant?

Zeeuws er ikke anerkjent som eget språk i Nederland, men i Westkapelle har likevel kommunestyret gitt en gate et zeeuwsisk navn

Fra gammelt av sees zeeuws som en nederlandsk dialekt og ikke som et eget språk og årsaken til dette er ikke fri for politiske motiver. Forskjellen mellom nederlandsk og zeeuws kan sammenlignes med forskjellen mellom norsk og svensk. Selv om det til tider kan være vanskelig, er det generelt sett godt mulig å forstå hverandre. Som nevnt i avsnittet om språkhistorie, har zeeuws gått gjennom to av tre store forandringer, og dermed er det nærmere beslektet med nederlandsk enn hva limburgsk er, men fjernere enn afrikaans og brabantsk.

I lys av dialektenes renessanse, og trenden med at stadig flere varianter av nederlandsk blir sett på som separate (regionale) språk, har enkelte forsøkt å få zeeuws erkjent som et regionalt språk i Nederland, slik som limburgsk og nedersaksisk. Forsøket kom ikke lengre enn til statsråden i «innenriksdepartementet og departementet for kongedømmets relasjoner» (ned.: *Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties*). De zeelandske dialektene ble sett på som "en del av det nederlandske språk", selv om zeeuws ikke har påvirket den generelle nederlandske målformen i nevneverdig grad.

For Ethnologue er zeeuws et eget språk, noe som vises ved at ISO har inkludert det i ISO/DIS-639-3-kodene. Koden er zea. I denne artikkelen brukes ulike ord som «språk», «dialekt» og «variant» for å beskrive zeeuws, men disse begrepene brukes ikke for å indikere et bestemt ståsted. Heller ikke har begrepet «nederlandsk», som brukes for å angi målformen, en politisk årsak.

Kjennetegn

Under denne overskriften vil hovedforskjellene mellom zeeuws og «offisiell» nederlandsk bli behandlet, mye av dette vil ikke gjelde de enkelte dialektene (og da spesielt ikke de fra Zeeuws-Vlaanderen).

Hovedforskjellene er som følger: Zeeuws har tre ulike kjønn, ikke to, og dermed har hunkjønnsordene beholdt den endelige schwaen. Videre har det beholdt monoftongene [i] og [y] istedenfor å bryte dem over til [ɛi] og [ɛy]; det lar de fleste [aː]er få umlaut og gå til [ɛː]er; det behandler det gammelgermanske [ai] og [au] som fallende diftonger ([eə] og [ɔə]), mens «offisiell» nederlandsk føyde dem sammen med etymologiske e'er og o'er og til slutt lar h'en falle.

Tabellen illustrerer disse forskjellene (nb: ortografien er nederlandsk):

Zeeuws	**Nederlandsk** («offisiell»)	**Norsk**
d'n boer	de boer	bonden
de boerinn**e**	de boerin	bondekonen
uus	huis	hus
k**ie**ke(n)	kijken	å se
tw**êe**	twee	to
ôod	hoofd	hode

Lydlære

Vokalforbindelser

De mest fremtredende lydene, i alle dialektene som regnes til zeeuws, er *uu* og *ii* (skrives *ie*) som opptrer i de fleste tilfellene der man skriver *ui* eller *ij* på nederlandsk. For de følgende eksemplene vil det norske ordet bli gitt i parentes, som følge av denne endringen går *uit* (ut) over til *uut*, *buiten* (ute) til *buten*, *zwijgen* (tie) til *zwiege(n)* og *tijd* (tid) til *tied*. I noen ord, som for eksempel *ruilen* (bytte) beholdes det nederlandske *ui* eller *ij*. Ved *ijs* (is) og *ies* opptrer en forskjell i ordenes mening: *ijs* er iskrem og *ies* er naturis.

I fire – fem ord kommer den nederlandske lyden *ij* (høres ut som 'ei') tilbake som *uu* på zeeuws. Dette er et resultat av at lydene gjøres runde. Dette gjelder ordene *bluve(n)* («blijven» (bli)), *pupe* («pijp» (pipe)), *twuvel* eller *twievel* («twijfel» (tvil)), *vuuf/vuve* («vijf» (fem)) og *wuuf* («wijf» (kvinne)). Denne rundingen finnes også i et antall ord som opprinnelig hadde en kort *e-lyd*, spesielt dersom e'en ble etterfulgt av en l. *Schelp* (skjell) ble *schulp*, og der mange nederlendere sier «sloot» (type kanal) sier man i zeeuws *dulve* (sml. nederlandsk *Delft* og *delven* (grave)).

Det omvendte av runding fant sted i mange ord der bokstaven *u* opprinnelig hørte til: *put* (hull/avløp) ble *pit*, *rups* (larve) ble *rispe* og *rug* (rygg) blir i mange varianter av zeeuws til *rik*. Videre finner dette av og til sted ved lange vokaler: *vuur* (ild) blir *vier* (fire), *sturen* (styre) høres ut som *stiere(n)* (okser).

En lyd som har en sterk assosiasjon med zeeuws er *ae*. Denne kommer der standardnederlandsk har *aa*. Denne mutasjonen mangler i en del zeeuwse dialekter, den finnes ikke syd for Westerschelde, og mangler generelt sett i Middelburg og Vlissingen. Videre brukes den ikke overalt der *aa* står foran på nederlandsk. Fortrinnsvis i fremmedord høres der *ao* (uttalt som [A:], av og til som [O:]). Nasjonale ord der dette finner sted er blant annet *vaoder* (far) og *praote(n)* (snakke). «Hollandere» som prøver å snakke zeeuws gjør ofte feil her, og uttaler *ae* som [E:] (som *è* det franske ordet *mère*), dette skjer ikke på Zuid-Beveland: er utvikler lyden seg videre til [I:].

Denne ae-lyden er egentlig et tilfelle av tøddel. Bortsett fra *aa*får også *o* og den lange lyden *oo* tødler i enkelte ord, slik at de forandres til *u* og *eu*. Dette øker jo lengre sør man kommer. På Zuid-Beveland (og i Arnemuiden og Nieuw- en Sint Joosland) forkortes *eu* til *u*. Dette gjør at *zomer* (sommer) går over til *zomer* på Overflakkee og Schouwen-Duiveland, til *zeumer* i Goedereede og Ouddorp og på Walcheren og på Zuid-Beveland *zummer*. Solen (*De zon*) kalles ofte *zunne*.

De gammelgermanske lydene *ai* og *au* har på nederlandsk utviklet seg til monoftongene *ee* og *oo*. I de fleste zeeuwse dialektene har de følgende ordene beholdt en rudimentær diftong: det nederlandske ordet for tre, *boom* (fra urgermansk **baumjô*) blir *boôm*: vokalen er en åpen o med et etterslep ([bO@m], av og til [bOAm] eller [buAm]). *Eén* (tallet en) (fra urgermansk **ainaz*) har kognatet *eên* (uttales [I@n], [IAn] eller [iAn]). Lyden som beskrives ovenfor, *oô* finnes også merkelig nok igjen i flere ord som ikke har røtter i den gammelgermanske lyden *au* som for eksempel *doôs*. På Walcheren uttales ord som «boom» med en nederlandsk, lukket *oo* i mange landsbyer.

Dem korte *e*-lyden forandres ofte til en *a*-aktig lyd, slik blir *werken* (arbeide) til *waarke(n)*.

Konsonantforbindelser

Zeeland hører til det store området sørvest i det Nederlandske språkområdet der h'en faller bort. Dette betyr at ord som *huis* (hus), *horen* (høre) og *hemel* (himmel) uttales som *uus*, *oôre* og *emel*. Kun i moderne lånord kan h'en av og til forekomme. Tidligere var denne lyden meget vanskelig for zeeuws-språklige når de måtte bruke standardnederlandsk. Ofte ble den da overdrevet så den lignet mer på en «g». I området der zeeuws snakkes er det bare på Goeree-Overflakkee, med unntak av landsbyene Achthuizen og Oude-Tonge, at dette ikke finner sted.

Den zeeuwske g kalles ofte en «svak g». Den formes på samme sted i halsen som den hollandske, men med en mer åpen hals slik at lyden blir mindre ru og hes.

Dette gjør at lyden nærmer seg *h*, selv om meget få uttaler den som den nederlandske h'en i «hond». Mange forfattere som skriver på zeeuws skriver likevel denne bokstaven, *Hod* står for «God» og stedet Goes blir til *Hoes*.

I hele provinsen, men mindre ofte i bydialektene i Middelburg og Vlissingen, går r over til s. *Kers* (kirsebær) blir til *kes*, *hersenen* (hjerne) blir *assens* og *gos/hos* som betyr *gras* (gress), kommer fra varianten «gors».

Grammatikk

Morfologiske avvik

Mellom nederlandsk og zeeuwsk formlære er det ingen store avvik, men en del tydelige ulikheter kan påvises.

I zeeuws er det tydelige spor etter inndelingen av ordene i hankjønn, hunkjønn og intetkjønn, noe som ikke lengre er vanlig på nederlandsk. Hankjønnsord får ordet *d'n* foran seg – *d'n boer* (bonden). Hunkjønnsord som fra gammelt av sluttet på en vokal har på zeeuws beholdt -*e* der den har forsvunnet på hollandsk og brabantsk: eksempler er *verve* («verf» (maling)), *weie* («wei», «weide» (eng / beite)), *vraeke* («wraak» (hevn)), *schieve* («schijf», «cd» (skive, cd)), *pupe* («pijp» (pipe)) og *vrouwe* («mevrouw» (frue, dame)). Antall ord som har beholdt denne -*e'en* er meget stort, og det er ikke å vente at dette systemet ikke skal bli brukt mer. Noe som fra tid til annen hender er at hunkjønnsord som ikke ender på -*e* behandles som hankjønnsord.

Ved bøyning av verb er det en del ting som kan legges merke til:

- Mange zeeuwse dialekter har to infinitiv: en vanlig som ender på *-e* og en med mer ettertrykk som ender på *-en*. Denne kombineres med ordet *te* (norsk *å*) og brukes ved selvstendig bruk av et verb. Dette et meget gammelt trekk som også kommer overens med frisisk og er videre noe som *ikke* finnes lengre inn i landet, for eksempel på Zuid-Beveland (der slutter alle infinitivsformene på *-en*).
- *jie*-formen avsluttes sjelden med en *-t*. Istedenfor utelater man en endelse, eller brukes endelsen *-e(n)*. «Je maakt» (Du lager) blir da til *je maeke(n)* eller *je maek* på zeeuws.
- *-t* for tredje person entall kan ofte bortfalle: *Ie loôp naer-uus en kiek glad nie achteromme.* (Han går hjem og ser seg ikke tilbake).
- Av og til får første person entall den meget arkaiske endelsen *-e*: *'k Volge 't voetballen al 'n jaer nie.* (Jeg har ikke fulgt med på fotball på et år).
- Imperativsformer kan enten få en *-t* som endelse, eller være uten endelse. Det gjøres ikke forskjell på entall eller flertall. (*Zie(t) is wat-at er gebeurd is!*). (Se hva som har skjedd!)

Verbene *hebben* (ha) og *zijn* (være) er fullstendig uregelmessige. Under er en kort oversikt over formene de har på dialekten fra Walcheren.

è(n) ***[hebben]*** **(ha)**

jeg	ik è (ebbe)	ik, ie ao	ik è g'aod
du	jie ei	jie ao(d)	
han/hun	ie/ze ei(t)		
oss, dere, de	ons, julder, ulder è (ebbe)	ons, julder, ulder aodden	

weze(n) ***[zijn]*** **(være)**

jeg	ik bin(ne)	ik was	ik bin geweêst
du	jie bin(ne)	jie was	
han/hun	ie is	ie was	
oss, dere, de	ons, julder, ulder bin	ons, julder, ulder waeren	

Mange verb får på zeeuws en annen fortidsform enn de har på nederlandsk. Noe som er at de på zeeuws ofte får sterke bøyninger der de opprinnelig ikke var sterke, som for eksempel *maeke(n) – miek – gemaekt* (maken, maakte, heb gemaakt, å lage), *vege(n) – voog – gevogen* (vegen, veegde, heb geveegd, å feie), *erve(n) – orf – he-orve* (erven, erfde, heb geërfd, å arve) og *jaege – joeg – gejogen* (jagen, joeg, heb gejaagd, å jakte/jage).

Syntaktiske avvik

Akkurat som de fleste regionale dialektene i Nederland og Flandern lages konjunksjoner og relative pronomen på zeeuws ved at ordet *dat* (som) (av og til også *als* eller *of* (dersom, eller))føyes til. Dette har som resultat at et ord som

- *wanneer* (når) kommer tilbake på zeeuws som *oeneer-a*: *Vraeg me nie oeneer-at 'n vromme komt* («Vraag me niet wanneer hij terugkomt» (Spør meg ikke når han kommer tilbake)),
- og *die* (påpekende pronomen) som *die-a*: *D'n dominee, die-a gister in de kerke stoeng was 'n goeie spreker* («De dominee die gisteren in de kerk stond was een goede spreker» (Presten som prekte i kirken i går var en god taler)).

Bøyning av konjunksjoner er et fenomen som er typisk for nederlandske regiodialekter, og det finnes i de fleste zeeuwse dialektenen. Dersom ordet som kommer etter konjunksjonen er i flertallsform får konjunksjonen eller det relative pronomenent også en flertallsform.

Eksempler:

- Zeeuws: *Ze bluve maer zei* ***dan*** *ze der niks mee te maeken è*;

  Nederlandsk: Ze blijven maar zeggen dat ze er niks mee te maken hebben;
  Norsk: De holder ikke opp med å si at de ikke har noe med det å gjøre.

- Zeeuws: *Ik vraeg m'n eigen af* ***of-an*** *me dat wel goed doeë*;

  Nederlandsk: Ik vraag me af of wij dat wel goed doe;
  Norsk: Jeg lurer på om vi gjør rett.

- Zeeuws: *Ie was al klaer* ***vòdan*** *julder binnekwaemen*;

  Nederlandsk: Hij was al klaar voordat jullie binnenkwamen;
  Norsk: Han var allerede ferdig før dere kom inn.

Akkurat som i alle regiodialektene fra Vest- og Nord-Nederland og Flandern er ordet *zich* ukjent i zeeuws. Zich er det refleksive pronomenet i tredje person entall i det nederlandske språk. I regiodialektene brukes de refleksive pronomenene *m'n eige*, *j'n eige*, *z'n eige* osv. (min egen, din egen, sin egen osv.).

Ordforråd

De fleste dialektene som hører hjemme i zeeuws har beholdt mange av sine spesielle kjennetegn, men det er vanskeligere for vokabulæret å holde stand mot nederlandsk innflytelse enn det er for uttale og grammatikk. Hvor fort de ulike dialektenes ordforråd minsker varierer, bydialektene i Middelburg, Vlissingen og (noe mindre) Goes har siden republikkens dager blitt utsatt for tilpasning mot nederlandsk. I moderne tid nærmer de ulike dialektene fra jordbruksområdene seg hverandre. Dialektene i fisker(lands)byene som for eksempel Arnemuiden, Bruinisse og Westkapelle har beholdt mange veldig typiske ord, som ikke alltid er forståelige i nabolandsbyen.

Ordene som regnes for å være typisk for zeeuws finnes generelt sett i et mye større område enn dialekten selv. Mange ord er vanlige i flamsk, mens andre tidligere var vanlige i hollandsk (for disse gjelder at de nå er gammeldagse i hollandsk). En etter forholdene stor gruppe ord er av fransk-pikardisk opprinnelse.

En fullstendig oversikt over ord som hører hjemme i zeeuws ville kreve for mye plass, nedenfor følger noen få eksempler.

- **ambras**, drukte (travelhet)
- **aerebezem**, aardbei (på Zuid-Beveland) (jordbær)
- **frinze**, aardbei (på Walcheren) (jordbær)
- **glad**, helemaal (helt, totalt)

- **juun**, ui / uien (løk)
- **kachel**, veulen (føll)
- **murpel**, knikker (klinkekule)
- **perebie**, wesp (veps)
- **petaote**, aardappel (på Zuid-Beveland) (potet)
- **puut**, kikker (frosk)
- **stuitje**, tijdje (en stund)
- **stuke(n)**, vallen (falle)
- **touter**, schommel (huske (som henges opp))
- **vromme**, terug (tilbake)

I 2004 ble en avstemning om «det vakreste zeeuwse ordet» avholdt i Zeeland. *Platte zeuge* vant, ordet – eller egentlig ordene – betyr «kjøkkenbørste» eller «skrukketroll».

Språk avledet av zeeuws

Tre kreolspråk, som er basert på nederlandsk (Skepi, Berbice-nederlandsk og Negerhollandsk), faller tilbake på Zeelands dialekter. Videre har også afrikaans historisk sett blitt påvirket av zeeuws og nord-hollandsk, selv om dets karakter hovedsakelig er sør-hollandsk. Dette kan tilskrives det faktum at Holland og Zeeland var Nederlandenes fremste sjøfartsprovinser i det 17. århundre, noe som gjorde at deres dialekter ble spredt til koloniene.

Kultivert zeeuws

Navn og motto

Det har lenge vært vanlig å gi bondegårder, bolighus, grendehus, (mini-)campingplasser osv. zeeuwse navn, noe som vises ved skilting. Stavingen er ofte nærmere nederlandsk enn zeeuws, for eksempel sees ofte «huus» og ikke «uus» (norsk: hus). Av og til kan man også finne et gatenavn på zeeuws.

Rundtomkring i finnes skilting og annen skrevet zeeuws, slik som denne bedriftens navn

I reklameverdenen, og dermed for mange nederlendere, er zeeuws udødelig takket være margarinreklamen for «Zeeuws Meisje», der en ung kvinne kledd i bunad fra Zeeland sier *Ons bin zuneg* (vi er sparsomme) og *Geên cent te vee, oor!* (ikke en cent for mye!).

Musikk

Musikk der dialekten brukes, som trønderrock i Norge, har på beskjedent vis slått rot i Zeeland. Innen pop og rock, har zeeuws to bands fra Zuid-Beveland, «Surrender» og «Du Driefstang». De fleste artistene faller innenfor visesang, eksempler er Peter Dieleman fra Wilhelminadorp, Engel Reinhoudt fra Wolphaartsdijk og Bei Cok fra Kruiningen.

Original litteratur og oversettelser

Zeeuws litteratur er pã begynnerstadiet nå, det finnes et litterært tidsskrift kalt *Noe* der mer eller mindre all litteratur på zeeuws nå publiseres. Fortrinnsvis er det som publiseres korte dikt, skrevet av lokale diktere fra Zeeland. Historikeren Jan Zwemer fra Oostkapelle ga ut en bok med bearbeidede klassiske eventyr. «Provinciale Zeeuwse Courant», den lokale avisen, har en egen seksjon om zeeuws.

Enkelte verk har blitt oversatt til zeeuws, hovedsakelig bibelfragmenter. Wim Joosse fra Nieuw- en Sint Joosland ga ut Salmenes bok på zeeuws i 2000. Noen år senere ble andre bibelfragmenter utgitt på tre ulike dialekter under tittelen *'k Za je dát vertelle* (la meg fortelle deg). På stedet Kats utførte den lokale amatørteatergruppen en oversettelse av Herman Heijermans' teaterstykke *Brief in schemer* («Brief in d'n duuster» (Brev i skumringen)).

Geografisk inndeling og sosiale aspekter

Zeeuws forbindes generelt med provinsens bønder siden det er mest brukt utenfor (lands-)byene og de større tettstedene. Dialektene i Middelburg og Vlissingen er begge mye nærmere beslektet med «offisiell» nederlandsk enn variantene som snakkes i distriktene. «Bydialektene» taper terreng i forhold til zeeuws. Undersøkelser som ble utført i 1990-årene viste at minst 60% av Zeelands befolkning fremdeles bruker zeeuws som hverdagsspråk. Det antas at omtrent 250 000 mennesker har zeeuws som morsmål (medregnet vest-zeeuws-flamsk). Selv om det mister terreng, som de andre regionale språkene, er det ikke fare for at det skal forsvinne. I enkelte landsbyer med mer isolerte samfunn snakker mer enn 90% av de yngre zeeuws. På den andre siden finnes det landsbyer med mange innflyttere der dialekten kun snakkes av den voksne befolkningen, og barna ikke lærer den lengre.

I forbindelse med «European charter for minority languages» har det oppstått en lobby som arbeider for at zeeuws skal anerkjennes som et regionalt språk. Frem til 2005 har denne anerkjennelsen uteblitt.

Organisasjoner

Mange aktiviteter rundt dialekten organiseres av den relativt unge stiftelsen «Stichtieng Zuudwest 7» som blant annet utgir bladet «Noe». «Zeeuwsche Vereeniging voor Dialectonderzoek» er en mye eldre forening som har dypere røtter, den utgit mye studiemateriell og organiserer et årlig symposium på zeeuws over zeeuws. Foreningen leverer også læremidler om dialekten til barneskolene.

Tap og konservasjon av dialekten

Som alle regiospråk og dialekter taper også zeeuws terreng, rett nok i mindre grad enn man skulle vente siden området der zeeuws brukes ligger nær Randstad. Muligens kan dette tilskrives den sterke tilknytningen dialekten har til befolkningen på bondegårder. I 1990-årene ble en detaljert undersøkelse gjort, og den viste at innen området der zeeuws ble brukt, mer enn seksti prosent brukte dialekten ofte. Zeeuws er da noe svakere enn limburgs (som brukt i nederlandsk Limburg), men sterkere enn drents som ikke brukes av mer enn omtrent halvparten av befolkningen i dialektens område. På Goeree-Overflakkee står dialekten sterkt, det er et område uten utbredt turisme, by-/tettstedsforming som dessuten er relativt isolert, og i Zeeuws-Vlaanderen. I og rundt byene (Middelburg, Vlissingen, Goes og Terneuzen) er bruken marginalisert, der benyttes zeeuws ifølge undersøkelsen maksimalt av en tredjedel av befolkningen – dette gjelder også for turiststeder som Zoutelande og Renesse, der bruken av dialekten har avtatt som følge av innstrøm av nederlandskspråklige beboere. På Voorne har det samme skjedd i de tre landsbyene der man fra gammelt av snakket zeeuws, årsaken er mange nye beboere fra Rotterdam og området rundt. Spesielt gjelder dette for veksten i Hellevoetsluis. Med hensyn til resten av området der zeeuws snakkes viser det seg at landsbyene, og også de yngre der, generelt sett bruker dialekten. Positive unntak som beviser dette er Arnemuiden, Westkapelle, Bruinisse, Ouddorp og flere steder i Zeeuws-Vlaanderen der man antar at zeeuws snakkes og brukes av mer enn nitti prosent av ungdommen. At dialekten generelt forbindes med «mannen i gata» og

bøndene har ikke vært en ulempe for zeeuws, mange zeeuwer sier om dialekten at den er «De mooiste taele van allemaele» (det vakreste språket av dem alle). Denne slags kjærlighet for et språk er sentralt for at det skal overleve.

Eksterne lenker

- De Zeêuwse taelsite (http://people.zeelandnet.nl/evenhuis), et nettsted med mye informasjon om dialekten. (zeeuws / nederlandsk)
- Den zeeuwske foreningen for dialektundersøkelser (https://web.archive.org/web/20050321022629/http://www.geocities.com/zeeuwsdialect/), ordbøker og annen informasjon (zeeuws / nederlandsk)
- Rapport om Zeeuws fra Ethnologue (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=zea)